

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.:	5/2019
Klager:	[REDACTED]
Klagers prosessfullmektig:	Advokat John Tuflått
Klagen gjelder:	Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning
Beslutningsdato:	30. november 2020
I behandlingen har deltatt:	Nora Lund Lefdal Marianne Abeler Trond Jørgensen Lars Christian Finstad
Konklusjon:	Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

1. Sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner, samt krav om billighetserstatning etter forskrift 24. juni 2017 nr. 997 om tjeneste for militært tilsatte og for sivilt tilsatte i Forsvarsdepartementet og underliggende etater (forsvarstilsatteforskriften).

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han tjenestegjorde som ██████████ i ██████████ i perioden ██████████ til ██████████ ██████████.

Klager er oppvokst på ██████████ med far og mor og ██████████. ██████████ ██████████. Familien flyttet til ██████████ i ██████████ da han var ██████████ år. Han beskriver sin oppvekst som god og stabil.

Av sakens dokumenter fremgår det at klagers far døde plutselig av ██████████ ██████████. ██████████, ██████████ år gammel. Klagers mor døde i ██████████, da klager var ██████████ år. Hans bror døde ██████████ år gammel av ██████████ og ██████████.

Klager giftet seg med sin ██████████, som han ble sammen med som ██████████. De fikk ██████████ barn sammen, disse er født i ██████████ og ██████████. Paret ble etterhvert skilt ██████████.

I ██████████, ██████████ år gammel, ██████████. Han hadde da gjennomført grunnskole, vært ██████████ i noen måneder og gjennomført ██████████ i ██████████. Da han som ██████████-åring gikk på ██████████, bodde han på ██████████. Han fikk budskapet om både mors og fars bortgang ██████████.

Fra ██████████ til ██████████ avtjente klager sin verneplikt. I journal fra Forsvaret fremgår det at klager debuterte med angst, depresjon og søvnproblemer allerede under førstegangstjenesten, og at han har hatt problemer med alkohol allerede fra begynnelsen av 20-årene. Etter førstegangstjenesten reiste klager tilbake ██████████. Karrieren som ██████████ ble avsluttet i ██████████. Klager begynte da å arbeide på ██████████, før han i fire år, frem til ██████████, arbeidet hos ██████████, hvor han solgte bl.a. ██████████. I ██████████ fikk klager innkalling til utenlandstjeneste i ██████████ hvor han tjenestegjorde i 7 måneder det året.

Fra tjenesten har klager fortalt at han opplevde det belastende å aldri vite hva som kunne komme til å skje. I tillegg forteller klager om en episode med granatnedslag hvor han følte seg i særlig stor fare. Det ble skutt fra ca. 1 kilometers avstand, over telttakene. Nedslagene skjedde i jordhauger bak leiren. Det fortelles også om en episode hvor en full løytnant skulle sjekke antrekk, skopuss mv. og forsøkte å ta fra ham våpenet. Løytnanten måtte senere reise hjem. Klager opplevde episoden som belastende.

Av sakens dokumenter fremgår det at klager fungerte godt etter tjenestegjøringen, både i arbeid og sosialt. Han er var da godt etablert, med kone og ██████████ barn. Han har heller ikke hatt behov for behandling fra helsevesenet. I ██████████, samme tid som skilsmissen, er det dokumentert en omfattende funksjonssvikt. Klager fikk på dette tidspunkt igjen problemer med angst, depresjon og alkohol. Fra 2009 har han hatt flere episoder med innleggelser for rusbehandling.

Klager fikk innvilget uføretrygd i 2014, etter å ha vært ute av arbeid siden 2009.

I anledning kompensasjonssaken er det innhentet en spesialisterklæring utarbeidet av psykologspesialist Morten Tvedt datert 19. juli 2018. Erklæringen er utarbeidet i tråd med mandatet gitt av Forsvarsdepartementet. Tvedt konkluderer med at klager tilfredsstiller kriteriene for psykisk lidelse og atferdsforstyrrelse som skyldes bruk av alkohol, tilbakevendende depressiv episode – aktuell episode alvorlig og agorafobi med panikklidelse.

Tvedt konkluderer med at det er under 50 % sannsynlig at lidelsene skyldes tjenesten, og at det er vanskelig å se at utviklingen av klagers problemer ville være annerledes om tjenesten tenkes bort.

SPK avslo kravet om kompensasjon og billighetserstatning i vedtak 20. september 2018. Avslaget på kravet om kompensasjon ble begrunnet med at vilkåret om varig psykisk belastningsskade ikke anses å være oppfylt. SPK viser til spesialisterklæringen fra Tvedt, samt at det ikke foreligger dokumenterte symptomer eller funksjonsendringer etter tjenesten i [REDACTED]. SPK konkluderer subsidiært med at kravet er foreldet. På bakgrunn av at det ikke anses å foreligge en psykisk belastningsskade med årsak i tjenesten, anser SPK heller ikke vilkårene for billighetserstatning oppfylt.

Advokat John Tuflått påklaget vedtaket i klage datert 29. oktober 2018. Klagen er fremsatt rettidig. I klagen vises det til at alkoholmisbruk er klagers hoveddiagnose, men at han kan ha en underliggende PTSD-lidelse. Det vises til at klager har blitt diagnostisert med PTSD av behandlende psykolog. Det vises videre til at PTSD ikke er drøftet i erklæringen til Tvedt, og at erklæringen derfor må settes til side. På denne bakgrunn bes det om at saken sendes tilbake til SPK for innhenting av ny erklæring.

SPK har ikke funnet grunnlag for å omgjøre vedtaket, og saken er blitt oversendt klagenemnda.

Verken klager eller klagers advokat var tilstede under nemndsbehandlingen. En representant fra SPK var tilstede.

2. Om nemndas vurdering

2.1 Krav om særskilt kompensasjon

Saken gjelder krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltagelse i internasjonale operasjoner del I (35 G) og del II (65 G).

Retten på kompensasjon etter forskriften forutsetter i henhold til § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelige krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b, nå forsvarsloven § 55, som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I.

Det skal foretas en fri bevisbedømmelse. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som skal fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere, jf. bl.a. Rt. 1998 s. 1546 og Rt. 2010 s. 1547. Det er ikke et vilkår at det foreligger tidsnære bevis i form av journaler eller lignende, for at beviskravet etter forskriften § 4 a skal være oppfylt. Spørsmålet blir hva som er mest sannsynlig årsak til at skadelidte utviklet en psykisk lidelse.

Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en avveining av de foreliggende bevis.

Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s. 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på [...]»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): *«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».*

I likhet med SPK finner heller ikke nemnda grunn til å sette til side psykolog Morten Tvedts erklæring, slik det anføres i klagen. Spesialisterklæringen legges dermed til grunn i vurderingen.

Etter en vurdering av sakens opplysninger finner ikke nemnda at det er sannsynliggjort, verken etter ordningens del I eller del II, at det foreligger en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten.

Det fremgår klart av spesialisterklæringen at klagers hoveddiagnose er psykisk lidelse og adferdsforstyrrelse som følge av bruk av alkohol. Dette understøttes av den øvrige dokumentasjonen i saken. I erklæringen vurderer Tvedt om alkoholproblemene kan skyldes tjenesten. Hans vurdering er at det er lite eller ingen opplysninger fra klagers behandlingshistorikk, eller når man ser på helheten i hans anamnese, som tyder på at belastningen i tjenesten skulle kunne forklare problemene klager har i dag. I likhet med SPK, legger nemnda dette til grunn.

Vurderingen i erklæringen understøttes av at det etter tjenesten ikke er dokumentert noen problemer før klager ble skilt. I etterkant av skilsmissemis utvikler han på nytt angst og depresjon og et alvorlig og behandlingstrengende alkoholproblem, som han i varierende grad har slitt med frem til i dag.

Kravet om særskilt kompensasjon tas etter dette ikke til følge.

2.2 Krav om billighetserstatning

For å ha krav på billighetserstatning må man ha fått påført en psykisk belastningsskade som følge av tjeneste i en internasjonal operasjon, jf. forsvarstilsatteforskriften § 45.

I vurderingen over har nemnda kommet til at det ikke foreligger en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten.

Kravet om billighetserstatning tas etter dette ikke til følge.

2.3 Foreldelse

I henhold til kompensasjonsforskriften § 11, foreldes krav om kompensasjon tidligst tre år etter ikrafttredelsesdato. Det innebærer at foreldelse inntreffer tidligst 1. januar 2013.

I klagen er det vist til foreldelsesloven § 3 som hjemmel foreldelse i saken. Nemnda er av den oppfatning at riktig hjemmel i saker om krav på kompensasjon og billighetserstatning er foreldelsesloven § 9, som gjelder ved krav på skadeserstatning eller oppreisning.

Det følger av foreldelsesloven § 9 at kravet «foreldes 3 år etter den dag da skadelidte fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige».

Klager falt ut av arbeid i 2009, og fikk innvilget uføretrygd i 2014. Det kan ikke kreves at klager burde ha skaffet seg kunnskap om skaden og den ansvarlige allerede fra han falt ut av arbeid, men han hadde fra dette tidspunkt et insentiv til å skaffe seg slik kunnskap. Kravet ble fremmet først i 2016. Etter nemndas syn burde han ha skaffet seg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige før 2013. Fristen var således utløpt da kravet ble fremmet i 2016.

Nemnda har vurdert om foreldelsesinnsigelsen skal frafalles, jf. rundskriv nr. G-01/2017 pkt. 5 fra justis- og beredskapsdepartementet. Ettersom de øvrige vilkårene i saken ikke er oppfylt, finner ikke nemnda grunn til å frafalle innsigelsen i dette tilfellet.

Kravet er etter dette foreldet.

2.4 Dekning av utgifter til juridisk bistand

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr 34 500 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 12 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen.

Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

SPK dekker utgifter til juridisk bistand i anledning saken og klagen med kr. 34 500,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, den _____

Nora Lund Lefdal
Leder for klagenemnda